

Рівненський державний гуманітарний університет
Наукова бібліотека
Кафедра бібліотекознавства і бібліографії

**РОЛЬ БІБЛІОТЕК ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ПІДТРИМЦІ
ОСВІТИ ТА НАУКИ В КОНТЕКСТІ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

*(Збірник матеріалів
V-ї науково-практичної конференції
30 серпня 2011 р.)*

Рівне 2011

УДК 027.7:378
Р68
ББК 78.34(4Укр)

Роль бібліотек вищих навчальних закладів в інформаційній підтримці освіти та науки в контексті модернізації вищої освіти : зб. матеріалів V-ї наук.-практ. конф., 30 серпня 2011 р. / ред. С. Н. Грипич, Г. П. Семенюк. – Рівне : РДГУ, 2011. – 131 с.

Відповідальний за випуск:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету

Укладачі:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

Г. П. Семенюк – заступник
директора наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

Рецензенти:

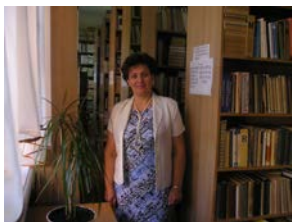
М. Б. Шатрова – канд. іст. наук,
доц. кафедри бібліотекознавства
бібліографії
Рівненського державного
гуманітарного
університету.

Л. П. Пасічник – канд. іст. наук,
доц. кафедри бібліотекознавства і
бібліографії
Рівненського державного
гуманітарного
університету.

Збірник матеріалів V-ї науково-практичної конференції вміщує тексти доповідей, у яких багатоаспектно розглядається діяльність наукових бібліотек ВНЗ 3-4-го та 1-2-рівнів акредитації Рівненської області, зокрема наукової бібліотеки РДГУ, Національного університету водного господарства та природокористування, Національного університету «Острозька академія», бібліотеки Сарненського педагогічного коледжу РДГУ, а також кафедри книгознавства, бібліотекознавства та бібліографії РДГУ.

Рекомендовано до друку
методичною радою наукової бібліотеки РДГУ
(Протокол № 18 від 15.09.2011 р.

©Наукова бібліотека РДГУ
Рівне, вул. Остафова, 31
<http://nlibrary-rdgu.rv.ua>
library@rshu.edu.ua

УДК: 027.7:371.383

Г.П.МЕЛЬНИЧУК

зав. відділом читальних залів
наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА РОБОТА НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РІВНЕНЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

***Резюме.** Висвітлено роботу наукової бібліотеки РДГУ як виховного центру, що становить складову освітньо-виховного процесу університету.*

***Ключові слова:** наукова бібліотека РДГУ, культурно-просвітницька робота, освіта, культура, інформаційні ресурси, студент, користувачі.*

Світ змінюється дуже швидко. Нові знання, нові винаходи, нові технології, нові науки, нові професії... Коли людина випадає з цього стрімкого потоку, то швидко стає неконкурентоспроможною. Бібліотеки – це ті заклади, у яких кожен може отримувати інформацію з будь-якої сфери життя. Вони надають кожній людині простір для громадської діяльності та реалізації своїх творчих здібностей [8].

Сьогодні саме поняття «бібліотека» інтерпретується як інтелектуальний простір і центр культури. Переважна більшість бібліотек ВНЗ володіють великими і різноманітними інформаційними ресурсами та засобами інформаційної взаємодії, їхня діяльність спрямована на виконання всіх стратегічних освітньо-виховних завдань [2]. Тому, культурно-просвітницька робота наукової бібліотеки РДГУ спрямована на виховання кваліфікованих майбутніх спеціалістів освітянської галузі з високою громадянською, загальною, політичною, правовою, професійною культурою. В основу організації культурно-просвітницької роботи нашої бібліотеки покладено: Закон України «Про вищу освіту», «Національна доктрина розвитку освіти», «Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ ст.)», «Концепція Державної цільової програми підтримки та розвитку

читання на період 2015 р.», «Концепція виховання студентів РДГУ» [9].

У культурно-просвітницькій роботі, наукова бібліотека використовує як випробувані часом, так і впроваджує нові підходи, напрямки та форми культурно-просвітницької роботи, а саме: круглі столи, читачькі конференції за книгами, науково-практичні читачькі (студентські) конференції, вечори-зустрічі, літературно-тематичні вечори, презентації книг, усні журнали, тематичні бібліографічні огляди, бесіди. Але, разом з тим, ми також враховуємо специфіку підготовки майбутніх фахівців у РДГУ, де готуються педагогічні кадри, для галузей освіти, культури, мистецтва, які саме за своїм фахом і родом майбутньої діяльності мають досконало володіти професійними навичками, теорією і методикою виховання, практичними вміннями у здійсненні виховного процесу. Тому бібліотека університету в організаційну структуру своєї культурно-просвітницької роботи включає цикли заходів, які спрямовані на виховання студентів як у процесі навчання, так і в позааудиторний час:

- «Здобуваємо вищу освіту: вивчаємо навчальні дисципліни, розглядаємо теми»;

- «Перші кроки у ВНЗ» (Тобі першокурснику);

- «Предметний тиждень» (Вам, філологи);

- «Ювілеї, пам'ятні дати»;

- «Історичні студії та краєзнавчі хроніки»;

- «Є в книгах незмірна глибина»;

- «Культурно-мистецька спадщина».

Головне підґрунтя цих заходів – розкриття інформаційних ресурсів. Студенти, викладачі, аспіранти мають можливість ознайомитися з літературою, підвищити свій рівень інформаційної культури.

Бібліотека є не тільки інформаційним, а й виховним центром. Вона формує світогляд студента, його художній смак, культуру, різнобічні інтереси. У формуванні майбутнього вчителя особливу увагу бібліотека зосереджує на професійному та трудовому вихованні студентів, оскільки саме процес навчання є основним видом трудової діяльності студентів в університеті. Бібліотека сприяє, в першу чергу тим, що організовує і проводить культурно-просвітницькі заходи, які спрямовані на розширення і поглиблення знань відповідно до завдань навчального процесу, участі студентів у наукових гуртках, виконанні програм виробничої практики. І серед них такі, як: «День першокурсника» (Майбутнім біологам та екологам), «Освіта – професія» (Майбутньому психологу). Традиційно бібліотека проводить

і «Дні факультету». Зокрема, було організовано для студентів історико-соціологічного і психолого-природничого факультетів, а для майбутніх культурологів бібліотека підготувала таку форму як «Година цікавих повідомлень» (Виховання як складова цілісного педагогічного процесу). Майбутнім філологам був проведений «Предметний тиждень» (Вам, філологи). Бібліотека розробила цикл заходів, серед яких тематичні виставки:

а) Підручники та навчально-методичні посібники з мовознавчих дисциплін;

б) Методика вивчення української мови;

в) Довідкові та енциклопедичні видання з української мови.

Проводилася бесіда такої тематики: «У пошуках гармонії життя» (Психологія сім'ї) та бібліографічний огляд на допомогу навчанню: «Виховна місія навчальних закладів: базовий рівень». З бібліографічними оглядами щороку бібліотеку запрошують на засідання наукового товариства «Афіна», який діє на кафедрі культурології [1].

Студентам-практикантам, зокрема студентам ДКМ, які проходять виробничу практику на базі наукової бібліотеки РДГУ, надається необхідна методична та інформаційна допомога [1].

На допомогу національному, патріотичному, громадянському та правовому вихованню студентської молоді, реалізації Указів Президента, розпоряджень Кабінету Міністрів України та доручень Рівненської облдержадміністрації щодо відзначення державних історичних та інших пам'ятних дат, бібліотека університету провела культурно-просвітницькі заходи: цикл виставок «Календар знаменних і пам'ятних дат», «З вічною думкою про єдність на своїй землі» (день Соборності України), «Крути – символ національної честі» (День пам'яті Героїв Крут); усний журнал «Пам'ятаємо Чорнобильський квітень» (До 25-ї річниці аварії на ЧАЕС), а також бібліографічний огляд до 145-річчя від дня народження М. Грушевського «Будівничий нації».

Є така дата в новітній історії України – подія, яку можна назвати найважливішою, – 24 серпня 1991 року. Серед заходів, проведених науковою бібліотекою, була виставка «Розбудова незалежної України: проблема консолідації і суспільства».

Найдорожчі цінності українського народу – мова, жінка, мати, родина, пісня. У своїй роботі ми постійно зверталися до цих тем і свят. Були оформлені книжково-ілюстративні виставки «Слов'янське слово і культура в контексті світового розвитку» (До дня слов'янської писемності і культури), «Рясна галузка древа поетичного» (Всесвітній

день поезії), «Життя духовного основа» (До Міжнародного дня рідної мови). Із зацікавленням читачі знайомилися з ілюстративно-книжковою виставкою «Жінка – одвічна загадка природи» (Міжнародний жіночий день).

Загальновідомо, що без обізнаності з культурною спадщиною минулого не можна пізнати корені національної культури, підвищувати духовність суспільства [6]. Українознавство – це один із шляхів повернення народу його істинної культури у повному обсязі. З цією метою було проведено бібліографічний огляд літератури «Із вуст народу» (Український фольклор), який знайомить з побутом українців, народним одягом, сімейно-родинними стосунками, обрядами та звичаями, усною народною творчістю, святами, ремеслами.

Оволодіння основами знань про мистецтво та художнє життя в цілому – необхідний компонент становлення загальної і професійної культури фахівця будь-якого профілю, первісна основа обличчя інтелігентної людини. Розбудити інтерес студентів до живопису, музики, театру – таке завдання ставлять перед собою працівники бібліотеки. Були ефективними наочні і усні форми роботи: виставка «Культура та її основні цінності», огляд літератури «Національно-культурна спадщина» (Живопис. Архітектура), «Країна ця насправді таємнича» (Визначні місця України).

Релігія є складним соціально-духовним утворенням, феноменом культурно-історичного прогресу людства. Вона пропонує людям певне пояснення виникнення світу, суспільства, людини. А з рештою всього живого і неживого. Все це знайшло своє відображення у проведенні такого заходу, як інформаційно-бібліографічний огляд «Рецепція Біблії» у світовій та українській літературі».

Передача знань про природу через книгу, акцентування уваги на проблемах екологічного розкриття естетичної цінності природи, екологічна просвіта, пропаганда здорового способу життя – один з важливих напрямків роботи бібліотеки. «Здоров'я людини – як ціннісна основа майбутнього (Валеологія), «Ключі від здоров'я» (Всесвітній день здоров'я), «Наша планета Земля» (Всесвітній день Матері-Землі) – всіма цими заходами ми прагнемо привернути увагу студентів до проблем формування гармонійних стосунків між людиною і природою, вироблення вмінь та навичок дотримання здорового способу життя та фізичного зміцнення здоров'я.

Історія нашого міста Рівне – невід'ємна частина історії країни. З метою пропаганди краєзнавчих документів, виховання та любові до рідного краю працівниками було організовано книжково-ілюстративну

виставку «Край, де я живу» (Історія Рівненщини) та бібліографічний огляд літератури «Поліська земля: хроніка, джерела, постаті».

Зокрема, до Дня визволення міста від фашистських загарбників була представлена експозиція: «Ми цій пам'яті вірні». Увагу читачів привернула яскравим, багатим, ілюстративним матеріалом виставка. Бібліотека систематично організовує і проводить цикл заходів під назвою «Цікаві зустрічі». І серед них «Молоді поетеси Рівненщини (Імена нових талантів)», зустріч з поетесою Ольгою Заїкою, випускницею РДГУ. Провели бібліографічні огляди літератури «Широкий світ малої Батьківщини» (Історія населених пунктів Рівненщини), «Вони пишуть для дітей» (Письменники Рівненщини дітям). Але головне завдання у своїй красназвчій культурно-просвітницькій діяльності бібліотека вбачає у популяризації та розкритті наукового і творчого доробку викладачів РДГУ, відзначення пам'ятних дат в історії нашого університету. З цією метою бібліотека організовує і проводить різноманітні презентації та прем'єри книг:

- Олени Прищепи «Міста Волині у другій половині 19 ст. – початок 20 ст.»
- Людмили Миколаївни Воробйової «Психолінгвістичний глосарій».

Популярністю користувалися огляди періодичних видань «Це цікаво знати» (Суспільні та природничі журнали), «Що пишуть і читають у 21 ст.» (Огляд літературно-художніх журналів, організованих в читальному залі періодичних видань). Була представлена експозиція, що поновлювалася цікавими статтями із журналів, новими художніми творами із часописів, які отримує бібліотека. Особливою увагою користувалися статті із педагогічних журналів, видань про комп'ютерні технології. Ефективність виставки підтвердили активні звернення користувачів до періодичних видань.

Визначною подією в культурному житті нашого університету було відзначення 100-річчя від дня народження видатного педагога Б. Н. Мітюрора. Бібліотека підготувала тематичний перегляд про його життя, діяльність та педагогічні погляди («Б. Н. Мітюрор: науковець і педагог»).

До вечора пам'яті професора університету К. Ф. Шульжука, який протягом 39 років очолював кафедру української мови, бібліотека підготувала перегляд творчого доробку педагога. Зібрані майже всі науково-методичні праці, книги, статті в періодичних виданнях, відгуки про славного педагога, внесок якого посідає значне місце в розвитку педагогічної науки.

Нинішньому студентові, який відчув усю привабливість доступу до ресурсів Інтернету, сьогодні замало звичних для нього пропозицій використання інформаційних і культурних ресурсів, які пропонуються у книгозбірнях з традиційно організованим бібліотечним середовищем. Колектив бібліотеки працює у напрямку вдосконалення інтелектуально-культурного простору книгозбірні на основі впровадження інноваційних форм і методів бібліотечної роботи та новітніх інформаційних технологій [7]. Працюючи в контексті сучасної концепції культурологічної освіти, яка передбачає широке використання бібліотеки для реалізації принципу гуманізації освіти, ми спрямовуємо свої зусилля на те, щоб книга стала постійним супутником молодой людини, її другом і порадиником. Багато уваги приділяється вивченню запитів користувачів. Тому проводиться моніторингове опитування, анкетування відвідувачів. Триває постійний пошук ефективних форм діяльності, які б відповідали очікуванням читачів, несли пізнавальну інформацію, були б емоційними, цікавими.

Але найефективнішою формою роботи в цьому напрямку були і є книжкові виставки та відкриті перегляди найрізноманітнішої тематики. Виставкам властива системність, точність, оптимальність передачі виставкового матеріалу та популяризація. Ефективність наших книжкових експозицій можна підтвердити статистичними показниками видачі літератури з виставок.

Ми постійно працюємо над тим, щоб бібліотека була одним з провідних центрів культурного громадського та творчого життя університету. Бібліотека своєчасно відгукується на важливі процеси в економічному, соціально-політичному житті країни, використовуючи усі форми бібліотечної роботи. Основою організації культурно-освітніх заходів були єдність і взаємозв'язок всіх напрямів виховання студентської молоді. Виходячи з основних завдань університетської бібліотеки, культурно-просвітницька діяльність була спрямована на максимальне задоволення інформаційних потреб користувачів, на допомогу навчально-виховному процесу, виховання інтелектуальних, фізичних, моральних, естетичних якостей особистості студентської молоді, педагогічної майстерності майбутніх педагогів. Для цього використовувалися різноманітні форми і методи інформування та популяризації літератури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібліотека вищого навчального закладу в контексті сучасності : (зб. матеріалів наук.-практ. конф., 28 серп. 2008 р.) / РДГУ,

Наук. б-ка, Каф. бібліотекознавства і бібліографії ; [ред.: С. Н. Грипич, Г. П. Семенюк ; відп. за вип. С. Н. Грипич]. – Рівне : [РДГУ], 2008. – 61 с.

2. Грабар Н. Культура дозвілля студентської молоді у бібліотеках вищих навчальних закладів / Н. Грабар // Вісн. Кн. палати. – 2007. – № 7. – С. 16-18.

3. Захарова Н. Культурно-просвітницька діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: історія становлення і розвитку (1918-1964) / Н. Захарова // Бібл. вісн. – 2007. – № 3. – С. 20-27, 28-30.

4. Захарова Н. Культурно-просвітницька функція національної бібліотеки в умовах державотворення : (з досвіду Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського) / Н. Захарова // Бібл. вісн. – 2010. – № 4. – С. 49-54.

5. Захарова Н. Б. Культурно-просвітницька діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (1918-2008) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 27.00.03 – книгозн., бібліотекозн., бібліографозн. / Н. Б. Захарова ; НАН України, НБУ ім. В. І. Вернадського. – К. : [б. в.], 2010. – 19 с.

6. Шилюк О. Діяльність вузівської бібліотеки в умовах інформатизації суспільства / О. Шилюк // Вищ. шк. – 2008. – № 5. – С. 52-55.

7. Шкира О. Бібліотека університету і реалії часу / О. Шкира // Вищ. шк. – 2007. – № 3. – С. 80-84.

8. Шрайберг Я. Роль бібліотек у забезпеченні доступу до інформації та знань в інформаційному віці / Я. Шрайберг // Вищ. шк. – 2007. – № 3. – С. 65-79.

9. Шульга О. Посилення культурно-просвітницької та виховної функції бібліотек / О. Шульга // Вищ. освіта України. – 2008. – № 1. – С. 64-71.

Зміст

1. Гринич С. Н. РОЛЬ БІБЛІОТЕК ВНЗ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ПІДТРИМЦІ ОСВІТИ ТА НАУКИ В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	3
2. Ковальчук Л. В. ІНФОРМАЦІЙНІ ЦЕНТРИ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РДГУ: КОРИСТУВАЧІ, РЕСУРСИ, ПОСЛУГИ.....	23
3. Буравкова Л. М. НАУКОВО-ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ДОПОМОГУ РОЗКРИТТЮ ІНФОРМАЦІЙНОГО РЕСУРСУ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РДГУ.....	33
4. Семенюк Г. П. НАУКОВА ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕК ВНЗ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	43
5. Крива А. В., Перелигіна В. Є. ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ У ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ.....	50
6. Корнійчук. М. В. ІНСТИТУЦІЙНИЙ РЕПОЗИТАРІЙ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ» – НОВА МОДЕЛЬ НАУКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ.....	60
7. Трачук Л. Ф. БІБЛІОТЕЧНИЙ БЛОГ ЯК ПЛАТФОРМА СПІЛКУВАННЯ БІБЛІОТЕКАРІВ І КОРИСТУВАЧІВ.....	78

8. Цицюра Є. І. ОСНОВНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕКИ САРНЕНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕДЖУ РДГУ НА ДОПОМОГУ НАВЧАЛЬНО–ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСУ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ.....	82
9. Поліщук С. М. ОСОБЛИВОСТІ БІБЛІОТЕЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В БІБЛІОТЕКАХ ВНЗ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ ІМІДЖ БІБЛІОТЕЧНОГО ПРАЦІВНИКА ЯК СКЛАДОВА ІМІДЖУ БІБЛІОТЕКИ.....	88
10. Гаврилюк І. А. WEB-ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ РОЗШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	94
11. Коломієць Н. Б., Печончик Б. С. ЕЛЕКТРОННИЙ ТА ТРАДИЦІЙНИЙ КАТАЛОГИ БІБЛІОТЕКИ ВНЗ: ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	99
12. Пізюта В. Г. ФОНД РІДКІСНИХ І ЦІННИХ ВИДАНЬ ЯК ОБ’ЄКТ КНИГОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	104
13. Лешкевич Г. Д. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ДОКУМЕНТНИХ РЕСУРСІВ У НАУКОВОМУ ТА НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ РДГУ.....	110
14. Мельничук Г. П. КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА РОБОТА НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬО- ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ.....	115

15. Цимбалюк І. А. БІБЛІОТЕКИ ВНЗ УКРАЇНИ І ЗАРУБІЖЖЯ: СПІЛЬНІСТЬ І СВОЄРІДНІСТЬ.....	122
--	------------

Збірник матеріалів
V-ї науково-практичної конференції

РОЛЬ БІБЛІОТЕК ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ПІДТРИМЦІ ОСВІТИ ТА НАУКИ В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Відповідальний за випуск:

С. Н. Грипич – доцент,
директор наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету

Укладачі:

С. Н. Грипич – доцент, директор
наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

Г. П. Семенюк – заступник
директора наукової
бібліотеки Рівненського
державного гуманітарного
університету

Технічний редактор:

Л. С. Кушка – провідний
бібліотекар наукової
бібліотеки Рівненського
державного гуманітарного
університету

Комп'ютерна верстка:

Д. М. Мосурець – зав. сектором
наукової бібліотеки
Рівненського державного
гуманітарного університету.

Формат 60*84 1/16
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Тираж 100 прим.
Наукова бібліотека РДГУ